

แนวทางการประยุกต์ศิลปะภาพแกะหนังตะลุง เพื่อออกแบบเครื่องประดับถนมนคร

The Application of Shadow Puppet Carving Leather Pattern on Nakhon Niello Jewelry Design

เรวัต สุงสิกาญจน์

รองศาสตราจารย์ สำนักวิชาพหุภาษาและการศึกษาทั่วไป (ศิลปะและการออกแบบ)
มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช 80160

Rewat Suksikarn

Associate Professor, School of Languages and General Education(Art and Design), Walailak
University, Thasala District, Nakhon Si Thammarat, Thailand, 80160

Email: suksikarn@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาข้อมูลเครื่องประดับถนมนคร และศิลปะภาพแกะหนังตะลุง เพื่อนำมาประยุกต์ใช้สำหรับการออกแบบเครื่องประดับถนมนคร วิจัยดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ขั้นตอนแรกศึกษาข้อมูลหัตถศิลป์ทั้ง 2 ประเภท คือ เครื่องประดับถนมนคร และ ศิลปะภาพแกะหนังตะลุง โดยการรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต สัมภาษณ์ และบันทึกภาพ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ผลิตหัตถศิลป์ทั้ง 2 ประเภท ประเภทละ 3 คน ขั้นตอนที่สอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้ลวดลายที่ได้จากการศึกษา นำมาออกแบบเครื่องประดับถนมนครเป็นแบบร่างแนวความคิดเบื้องต้น 3 แนวทาง คือ หูหระ ตลก และ ความหลากหลาย โดยนำแต่ละแนวทางมาออกแบบร่างเป็น 3 ชุดเซ็ท พร้อมกับสร้างผลิตภัณฑ์ทดลอง เพื่อทดลองรูปร่าง การใช้งาน และความงาม ประกอบการพิจารณาคัดเลือกเหลือ 1 ชุดเซ็ท โดยขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาด้านแบบ ได้ผลงานชุดเครื่องประดับถนมนคร ประกอบด้วย กำไล จี้ ต่างหู แหวน แบ่งเป็น 2 ด้าน 2 อารมณ์ความรู้สึก ประกอบด้วย (1) ความหุหระ มีแรงบันดาลใจมาจากลวดลายและสีสันทองเครื่องแต่งกายตัวพระตัวนาง ใช้กระจกสีเป็นวัสดุประดับตกแต่ง และ (2) ความตลก มีแรงบันดาลใจมาจากลวดลายสีสันทองของทรงผมตัวตลกใช้ถมสีดำ ชุดเครื่องประดับถนมนครสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบในการใช้งาน โดยการบิด หมุน เพื่อปรับเปลี่ยนอารมณ์ความรู้สึกและโอกาสในการสวมใส่ ให้เป็นความหุหระหรืออารมณ์ดี บ่งบอกถึงภูมิปัญญาหัตถศิลป์ของจังหวัดนครศรีธรรมราชได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: การประยุกต์, ศิลปะภาพแกะหนังตะลุง, ออกแบบเครื่องประดับ, ถนมนคร, หัตถศิลป์

Abstract

This research aims to study information on Nakhon niello jewelry and shadow puppet carving leather pattern to be applied for designing Nakhon niello jewelry. The research method is divided into 2 steps. Contains information on both types of handicrafts by the manufacturer of the third person by collecting data from observation, interviews and take a photo, concluded following information Nakhon niello jewelry, shadow puppet carving leather pattern and application of shadow puppet carving leather pattern. After that apply the pattern obtained from the study to design jewelry is the idea sketch of 3 approach is luxury, joke and variety, taking different approach to sketch design of 3 collection with create mock up. To test form, function and artistic consideration, selected 1 collection by advice from the experts, to improve the prototype development, Nakhon niello jewelry composed bracelet, pendants, earrings, rings, represent two different emotions and feelings. These are inspired by 1) patterns and colors from the costume of the main actor and actress in shadow play. There is a use of stained glass as decorative material to conveys luxury 2) the curve line from the hair style of the clown which is the black line to represent the funny character of the clown. The shape of this jewelry collection can be modified by twisting to change the feeling while wearing which depend on vary occasions for the luxurious look or good humored, indicating the wisdom and handicrafts of Nakhon Si Thammarat province very well.

Keyword: Application, Shadow puppet carving leather, Jewelry design, Nakhon niello, Handicrafts

Received: July 27, 2021; **Revised:** September 29, 2021; **Accepted:** October 18, 2021

1. บทนำ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ด้านการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ได้ให้ความสำคัญกับการนำความคิดสร้างสรรค์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากร ปัญหา การวิจัยและพัฒนาต่อยอด ถ่ายทอด และประยุกต์ใช้ประโยชน์ทั้งเชิงพาณิชย์ สังคม และชุมชน การสร้างฐานการผลิตที่ส่งเสริมการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจอย่างเข้มแข็งและสมดุล การผลิตสินค้าและการบริการบนฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์ สอดคล้องกับจุดแข็งของจังหวัดนครศรีธรรมราช และจากการศึกษาทางประวัติศาสตร์ ด้านวัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา ของจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น มีความหมายว่า “นครอันสง่างามพระราชาผู้ทรงธรรม” (ทพท.นครศรีธรรมราช. 2558: 5) ได้มีการพัฒนาทางด้านการประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมมายาวนานหลายพันปี และเพียบพร้อมไปด้วยมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา (Cultural and Wisdom Heritage) ประเวศ วะสี (2536: 13) ได้อธิบายไว้ว่าภูมิปัญญาของมนุษย์เกิดจากกระบวนการทางสังคมและวัฒนธรรม มาเป็นระยะเวลานาน โดยมีการเรียนรู้ การสะสมความรู้และการถ่ายทอดความรู้ ในรูปแบบของการปฏิบัติโดยมีลักษณะเชื่อมโยงกันหมดในทุกเรื่อง ไม่แยกส่วนออกจากกัน จนเหล่าใดที่ดำรงความเป็นกลุ่มหรือชนชาติมาเป็นเวลานานจึงต้องมีภูมิปัญญาของกลุ่มหรือชนชาติอันเรียกว่า วัฒนธรรม หรือ ภูมิปัญญา

หัตถศิลป์เป็นสิ่งที่เกิดควบคู่กับการดำเนินชีวิตและเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นด้วยเหตุผลความจำเป็นของการดำเนินชีวิต แสดงถึงวิถีชีวิตของชาวบ้าน อันมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีความเรียบง่ายและงดงาม ลักษณะเหล่านี้เป็นสิ่งที่มีความค่าและความสำคัญในแง่ของศิลปะและศิลปหัตถกรรม นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นอยู่ สภาพเศรษฐกิจ สังคม ตลอดกาลเวลาของการสร้างศิลปะนั้น ๆ หัตถศิลป์จึงมิเป็นเพียงการสร้างสรรคของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่เป็นการสร้างสรรคซึ่งมีลักษณะของช่างพื้นบ้านที่ปรากฏออกมาโดยผสมผสานกับวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมและประเพณีที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษจากชั่วคนหนึ่งไปสู่อีกชั่วคนหนึ่งเป็นเวลานานร้อยๆ ปี (วัฒนธรรม จุฑาวิภาต. 2535: 17) ดังนั้นการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ โดยเฉพาะหัตถศิลป์ ซึ่งมีอยู่มากมายหลายประเภทและเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช

จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการวิจัยและพัฒนาเพื่อต่อยอดและการประยุกต์ใช้ เพราะหัตถศิลป์เป็นผลผลิตที่เป็นรูปธรรมทางปัญญาของมนุษย์ คุณค่าของหัตถศิลป์อยู่ที่การสื่อความหมาย สภาพแวดล้อม เทคนิคกระบวนการผลิต และวัฒนธรรมของชุมชนถ่ายทอดออกมาในรูปสัญลักษณ์ที่มีเอกลักษณ์หรือลักษณะเฉพาะถิ่น ซึ่งปัญหาที่ปรากฏอยู่ในงานหัตถศิลป์ จะต้องผ่านการเรียนรู้ การถ่ายทอดสืบต่อกันมา และการที่หัตถศิลป์ยังมีการผลิตรูปแบบซ้ำกันต่อมา แสดงให้เห็นถึงความสืบเนื่องทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและเอกลักษณ์ที่เกิดขึ้นอย่างโดดเด่น เข้ามามีบทบาทต่อวิถีชีวิตทั้งในชีวิตประจำวัน ประเพณีความเชื่อ ปรากฏออกมาทั้งในด้านรูปธรรมและนามธรรม กลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรม เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ และงานศิลปหัตถกรรม โดยเฉพาะเครื่องดนตรีธรรมราช และหนังตะลุง นับเป็นหัตถศิลป์ที่งดงามเป็นที่ยอมรับของคนทั้งภายในและต่างประเทศมาเป็นเวลายาวนาน (แน่น้อย ปัญพรรค์. 2534)

เครื่องดนตรีที่รู้จักกันในฐานะหัตถศิลป์ชั้นสูงที่เก่าแก่ มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น เรามักได้ยินชื่อเสียงของเครื่องดนตรีในนามเครื่องดนตรี ช่างดนตรีเมืองนครศรีธรรมราชถือว่าฝีมือดีที่สุด เพราะต้องเป็นคนที่จะละเอียดอ่อน มีความพยายาม อารมณ์เย็น และที่สำคัญต้องมีความเป็นสหช่างอยู่ในตัว อย่างน้อย 3 สาขา ประกอบด้วย ช่างขึ้นรูป ช่างแกะสลัก และช่างฉลึง เครื่องดนตรีแบ่งได้ 3 ประเภท คือ กลมเงินหรือกลมดำ กลมทอง และกลมตะทอง เครื่องดนตรีจึงนับว่ายังคงเป็นหัตถศิลป์อันทรงคุณค่าและเอกลักษณ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราชอยู่จนถึงทุกวันนี้ ศิลปะภาพแกะหนังตะลุงก็เป็นหัตถศิลป์อีกประเภทหนึ่งเช่นกัน ที่มีชื่อเสียงมาตั้งแต่อดีตควบคู่กับการเล่นหนังตะลุง จากเดิมที่ใช้แสดงหนังตะลุงทำกันในวงแคบ ต่อมาได้มีผู้คิดค้นแกะรูปหนังตะลุงออกจำหน่ายเป็นเชิงพาณิชย์มากยิ่งขึ้น ด้านรูปแบบมีตั้งแต่รูปหนังใหญ่หรือภาพแกะเพื่อการประดับตกแต่ง ตัวหนังตะลุง เป็นต้น (เรวัต สุขสีกาญจน์ และคณะ 2552: 95-102) ภาพแกะหนังตะลุงยังคงเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้หลากหลาย และคุณค่าที่เกิดขึ้นสื่อถึงอัตลักษณ์ภาคใต้ (South Identity) ได้ชัดเจน การจะอนุรักษ์ภูมิปัญญาในยุคสมัยใหม่ จึงต้องมีวิธีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้เข้ากับยุคสมัยและนำไปใช้ได้

จากการที่จังหวัดนครศรีธรรมราช มีหัตถศิลป์อันโดดเด่นด้วยอัตลักษณ์ที่ทรงคุณค่าด้านงานฝีมือ การถ่ายทอดภูมิปัญญาที่ชัดเจนทั้ง 2 ประเภทดังกล่าว จนสามารถนำพัฒนาองค์ความรู้และต่อยอดอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ได้ ผู้วิจัยจึงมีแนวความคิดในการประยุกต์ศิลปะภาพแกะหนังตะลุง ซึ่งมีลวดลาย สีสัน การสื่อความหมาย นำมาออกแบบเป็นเครื่องประดับดนตรี ซึ่งจะช่วยให้ได้ผลงานหัตถศิลป์ที่ทรงคุณค่าโดดเด่นและแปลกใหม่ เป็นการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาต่อยอดและออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็นต้นแบบในการผลิตและจำหน่ายเชิงพาณิชย์ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษาข้อมูลเครื่องประดับดนตรี และศิลปะภาพแกะหนังตะลุง เพื่อนำมาประยุกต์ใช้สำหรับการออกแบบเครื่องประดับดนตรี

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้ผลิตเครื่องดนตรีและภาพแกะหนังตะลุง ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาข้อมูลด้านรูปแบบและกรรมวิธีการผลิตเครื่องประดับดนตรี และลวดลายศิลปะภาพแกะหนังตะลุง ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ออกแบบและผลิตเครื่องประดับดนตรี ที่ใช้ประดับร่างกาย จำนวน 1 ชุดเซ็ท (Collection) ประกอบด้วย จี้ กำไล ต่างหู แหวน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยเพื่อสร้างแนวทางการประยุกต์ภาพแกะหนังตะลุงเพื่อการออกแบบเครื่องประดับดนตรี โดยการศึกษาและออกแบบพัฒนา แบ่งเป็น 2 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

1) ข้อมูลทัศนศิลป์ทั้ง 2 ประเภท นักวิจัยลงพื้นที่ เพื่อรวบรวมข้อมูลเครื่องประดับถนอมคร จำนวน 3 ผู้ผลิต ศิลปะภาพแกะหนังตะลุง จำนวน 3 ผู้ผลิต โดยใช้เครื่องมือ คือ การสังเกตและการสัมภาษณ์ การบันทึกภาพ สรุปตามหัวข้อ ดังนี้

1.1) ศึกษาข้อมูลเครื่องประดับถนอมคร

1.2) ศึกษาลวดลายศิลปะภาพแกะหนังตะลุง

1.3) ประยุกต์ศิลปะภาพแกะหนังตะลุง

2) กระบวนการออกแบบ ดำเนินการออกแบบ ตามแผนดำเนินการที่กำหนดไว้ โดยใช้เครื่องมือ คือ การสังเกต บันทึกภาพ พูดคุยสอบถาม บุคลากรผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้วิจัยและผู้ผลิต นำไปสู่สรุปแนวทางการออกแบบเครื่องประดับถนอมครร่างแนวความคิดเบื้องต้น (Idea Sketch) 3 แนวทาง โดยนำแต่ละแนวทางมาประยุกต์ออกแบบร่าง (Sketch Design) 3 ชุดชี้ที่ แต่ละชุดชี้ที่ ประกอบด้วย จี ก้าไล ต่างหู แหวน พร้อมกับสร้างผลิตภัณฑ์ทดลอง (Mock up) เพื่อทดลองด้านรูปทรงการใช้งาน และความงาม ประกอบการพิจารณาคัดเลือกเหลือ 1 ชุดชี้ที่ โดยขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย นักวิชาการ นักออกแบบ และ ครูช่างถนอมคร เพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาด้านแบบ การคัดเลือกแบบใช้กรอบแนวคิด คือ การออกแบบ (Design) และ การผลิต (Production)

5. ผลการวิจัย

5.1 ข้อมูลเครื่องประดับถนอมครในจังหวัดนครศรีธรรมราช สรุปข้อมูลแต่ละด้าน ได้ดังนี้

5.1.1 ด้านรูปแบบ แบ่งลักษณะของเครื่องประดับถนอมคร ออกตามลักษณะที่เห็นเป็นรูปทรงและลวดลายเพื่อความเข้าใจได้ง่ายและชัดเจน

5.1.1.1 รูปทรง แบ่งออกเป็น รูปทรงเรขาคณิต (Geometric Form) เช่น รูปกลม รูปสามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม ฯลฯ รูปทรงเหล่านี้เป็นรูปทรงที่ให้โครงสร้าง หรือเป็นรูปทรงทั้งชิ้นงานที่เป็นเครื่องประดับ ให้ความรู้สึกเป็นกลาง รูปทรงอินทรีย์ (Organic Form) มีลักษณะเป็นรูปทรงของสิ่งมีชีวิต หรือมีลักษณะคล้ายสิ่งมีชีวิต รูปทรงเลียนแบบธรรมชาติ มีโครงสร้างที่ประกอบขึ้นด้วยการขยายตัวและผนึกของเซลล์ต่างๆ ได้แก่ คน สัตว์ พืช เป็นต้น ให้ความรู้สึกมีชีวิต รูปทรงอิสระ (Free Form) มีลักษณะรูปทรงที่ไม่มีโครงสร้างที่แน่นอนของตัวเอง เป็นไปตามอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม เป็นรูปทรงสร้างสรรค์ มีลักษณะลื่นไหล ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว และ รูปทรงบริสุทธิ์ (Pure Form) มีลักษณะรูปทรงที่มีได้เป็นตัวแทนของสิ่งใดในธรรมชาติ เป็นรูปทรงของตัวเอง แสดงออกด้วยตัวเองโดยไม่อาศัยการอ้างอิงหรือเปรียบเทียบธรรมชาติ

5.1.1.2 ลวดลาย จากการศึกษาลวดลายทั้งแบบโบราณและร่วมสมัย เครื่องประดับถนอมครมีวิธีการคิดและออกแบบลวดลายมาจากพื้นฐานของลวดลายไทย ซึ่งเป็นแม่แบบและเป็นเอกลักษณ์ประจำของเครื่องประดับถนอมครจากการศึกษาสรุปลวดลายของเครื่องประดับถนอมครในปัจจุบันสามารถจำแนกลวดลายออกได้เป็น 9 ลวดลายด้วยกัน คือ ลายกนกเปลว ลายใบเทศ ลายประจำยาม ลายพุ่มข้าวบิณฑ์ ลายกระจัง ลายก้านขด ลายบัวคว่ำ-บัวหงาย ลายเม็ดบัว ภาพประกอบลายมีลักษณะภาพต่างๆ ซึ่งเกิดจากการนำลวดลายมาล้อมทำให้เกิดพื้นที่ว่างสร้างเป็นภาพ มีหลายประเภท เช่น เทวดา นางฟ้า สัตว์ในป่าหิมพานต์ เทพนิยายรามเกียรติ์ และ ภาพสัตว์ เป็นต้น

ภาพที่ 1 รูปทรงและลวดลายของเครื่องประดับถนมนครที่มีอยู่ในปัจจุบัน

5.1.2 กรรมวิธีการผลิต เทคนิคและกรรมวิธีการผลิตเครื่องประดับถนมนคร เป็นงานทำมือที่ต้องใช้ฝีมืออันประณีต เน้นชิ้นงานที่มีคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการผลิต เริ่มตั้งแต่เตรียมเม็ดเงินบริสุทธิ์ และนำมาหลอมให้เม็ดเงินละลายเป็นน้ำ เหลว แล้วจึงนำมาเทในรางให้เป็นแท่งตามขนาดที่ต้องการ หลังจากนั้น นำแท่งเงินที่ได้จากการหลอมมารีดเป็นแผ่นตามขนาดที่ต้องการ นำมาตีขึ้นเพื่อแกะสลักลวดลาย เมื่อนำมาแกะสลักลวดลายเรียบร้อยแล้ว ก็นำมาขึ้นรูปประกอบตัวเรือน เมื่อขึ้นตัวเรือนเสร็จก็นำมาลงน้ำยาถนอม แล้วนำมาตะไบน้ำยาจนเห็นตัวลายชัดเจนขึ้นมา จึงนำเงินมาขัดเพื่อให้เห็นลายชัดเจนขึ้นมากขึ้น และนำชิ้นงานมาเพลาลายเพื่อความสวยงามของชิ้นงาน ทำให้ชิ้นงานมีความเงางามมากขึ้น

ภาพที่ 2 เทคนิคและกรรมวิธีการผลิตเครื่องประดับถนมนคร

5.2 ลวดลายศิลปะภาพแกะหนังตะลุง

การศึกษาลวดลายศิลปะภาพแกะหนังตะลุง ใช้กรอบในการศึกษาด้านวัตถุดิบซึ่งเป็นสัณฐานชาติของหนังวัว และย้อมสี บุคลิกลักษณะของศิลปะภาพแกะหนังตะลุง และเทคนิคกรรมวิธี

ภาพที่ 3 ภาพรวมของลวดลายศิลปะภาพแกะหนังตะลุง ด้านวัตถุดิบ สัณฐานชาติ และย้อมสีบุคลิกลักษณะของศิลปะภาพแกะหนังตะลุง

ภาพที่ 4 เทคนิคกรรมวิธีเริ่มตั้งแต่การวาดลาย การตอก และการแกะภาพหนังตะลุง

5.3 การประยุกต์ศิลปะภาพแกะหนังตะลุงเพื่อการออกแบบ

จากการศึกษา รูปแบบของศิลปะภาพแกะหนังตะลุง สามารถสรุปความเป็นเอกลักษณ์ จุดเด่น ที่ทุกคนจดจำได้ ทั้งคนดู เรื่องราวของหนังตะลุง และผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ภาพแกะหนังตะลุง เพื่อ นำมาออกแบบเป็นเครื่องประดับมรดก โดย วิเคราะห์เป็นประเด็น ดังนี้ (1) ลวดลาย (2) สี (3) การสื่อความหมาย ซึ่งสามารถ แยกออกเป็น 3 แนวทาง ได้แก่

1) หรรษา (Luxury) มาจากบุคลิกลักษณะของราชา ตัวพระ ตัวนาง หรือเจ้าเมือง และราชินี เจ้าชายและเจ้าหญิง เป็นต้น

2. ตลก (Joke) มาจากลักษณะของตัวตลกในหนังตะลุง เช่น อ้ายเท่ง อ้ายหนู้ย อ้ายทอง สะหม้อ พุนแก้ว ฯลฯ
3. หลากหลาย (Variety) มาจากลักษณะของศิลปะภาพแกะหนังตะลุง ที่ใช้เพื่อประดับตกแต่ง เช่น พญาครุฑ ช้าง หนุมาน หงส์ มังกร ภาพไต้ท้องทะเล และ จินตนาการของช่างผู้ผลิต เป็นต้น

ตารางที่ 1 สรุปรูปแบบศิลปะภาพแกะหนังตะลุง เพื่อการออกแบบเครื่องประดับถนอมคร

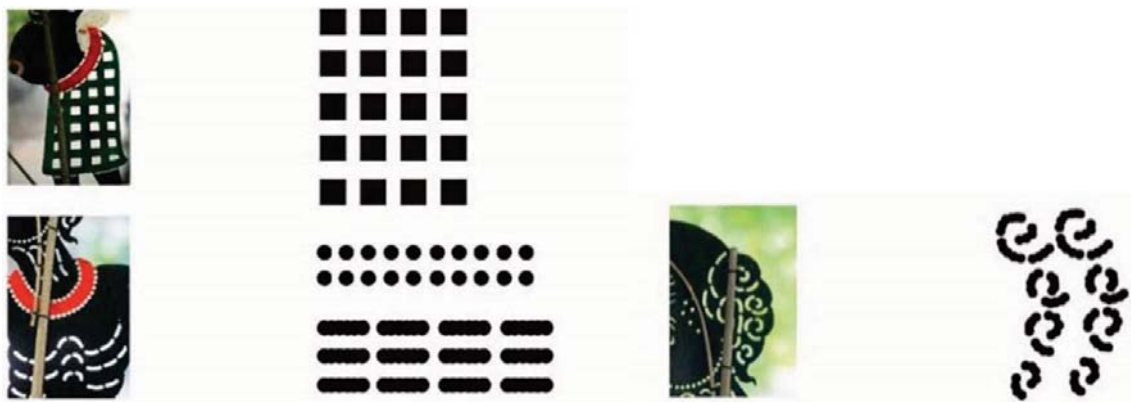
รูปแบบ	ลวดลาย	สีสันทัน	การสื่อความหมาย
	ราชา ตัวพระ ตัวนาง หรือเจ้าเมือง และราชินี เจ้าชาย และเจ้าหญิง	ธรรมชาติ เหลืองอ่อน เหลืองเข้ม เขียว แดง น้ำเงิน ชมพู ดำ	ธรรมชาติ เหลืองอ่อน เหลืองเข้ม เขียว แดง น้ำเงิน ชมพู ดำ
	ตัวตลก เช่น อ้ายเท่ง อ้ายหนู้ย อ้ายทอง สะหม้อ พุนแก้ว ฯลฯ	ดำ 100 % ดำ 60-70% สีสันทัน 40-30% (เครื่องแต่งกาย เช่น ผ้าถุง โสร่ง เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่อง ประดับ)	ตลก (Joke)
	ประดับตกแต่ง เช่น พญาครุฑ ช้าง หนุมาน หงส์ มังกร ภาพไต้ท้องทะเล ฯลฯ	ธรรมชาติ เหลืองอ่อน เหลืองเข้ม เขียว แดง น้ำเงิน ชมพู ดำ	ความหลากหลาย (Variety)

หลังจากนั้น ทำการถอดองค์ประกอบของลวดลายที่ได้มาทั้ง 3 บุคลิกลักษณะ เป็นลวดลายกราฟิก เพื่อนำไปประยุกต์ใช้สำหรับการออกแบบเครื่องประดับถนอมคร ได้แก่ องค์ประกอบของลวดลายทั้ง 3 บุคลิกลักษณะ

ใช้ลักษณะของดอกประจำยาม ซึ่งเป็นแม่ลายที่สำคัญของลายไทย และสีเส้น เช่น เหลือง เขียว แดง เป็นต้น ประดับประดับบนเครื่องแต่งกายของตัวพระ ตัวนาง มีความหมายสื่อถึงความหรูหรา

ภาพที่ 5 ประยุกต์ลวดลายแบบหรูหรา (Luxury)

ใช้ลักษณะของลายผ้าถุง สีเหลี่ยมจัตุรัส ลวดลายการดอกเค้าโครงร่างกาย ลายเส้นโค้งงอและจุดของทรงผม มีความหมายสื่อถึงตลก

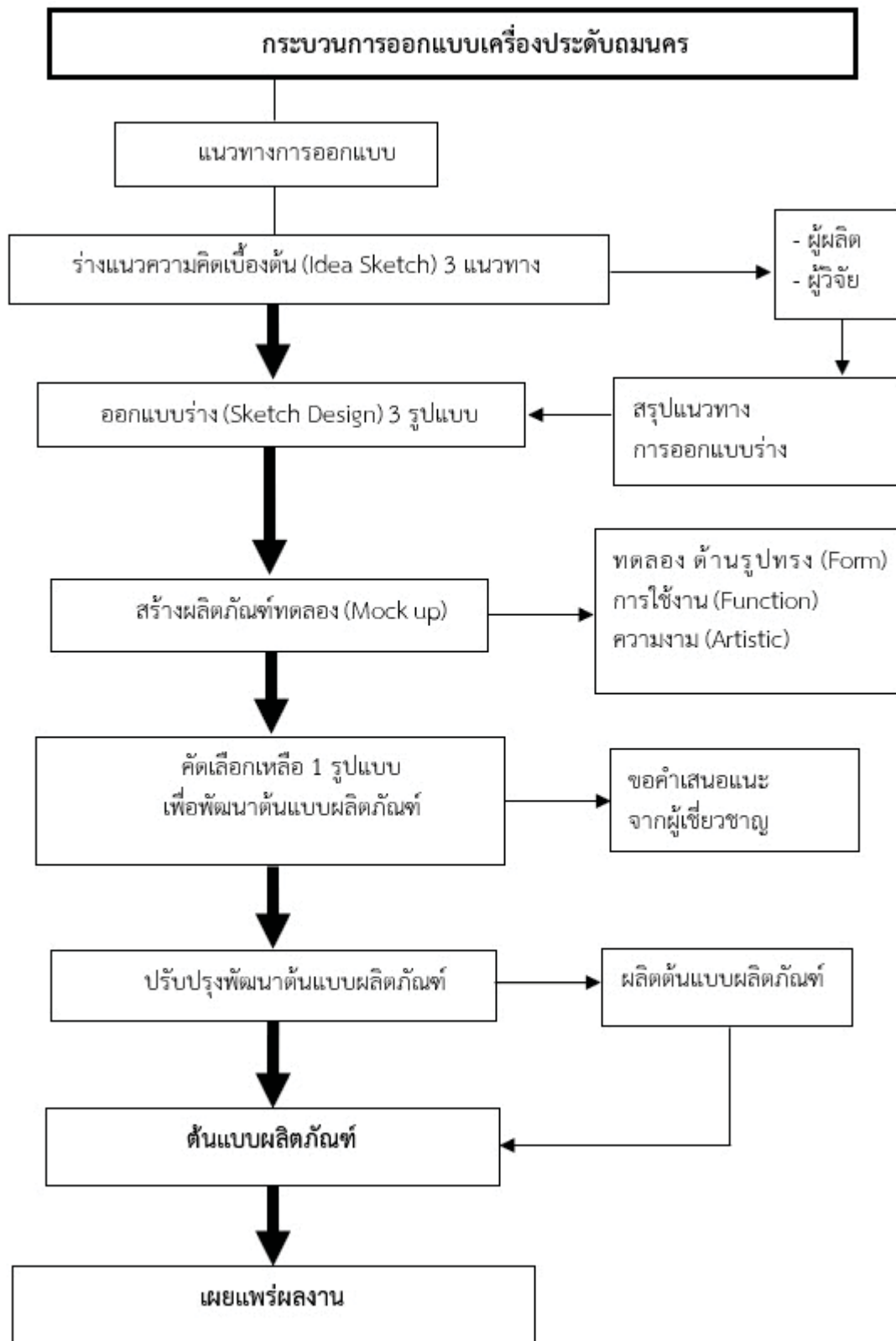
ภาพที่ 6 ประยุกต์ลวดลายแบบตลก (Joke)

ใช้ลักษณะของ ลวดลายการตอกลวดลายไทย และตามจินตนาการ ซึ่งได้รับแรงบันดาลใจมาจากธรรมชาติแล้วนำมาดัดแปลง มีความหมายสื่อถึงความหลากหลาย

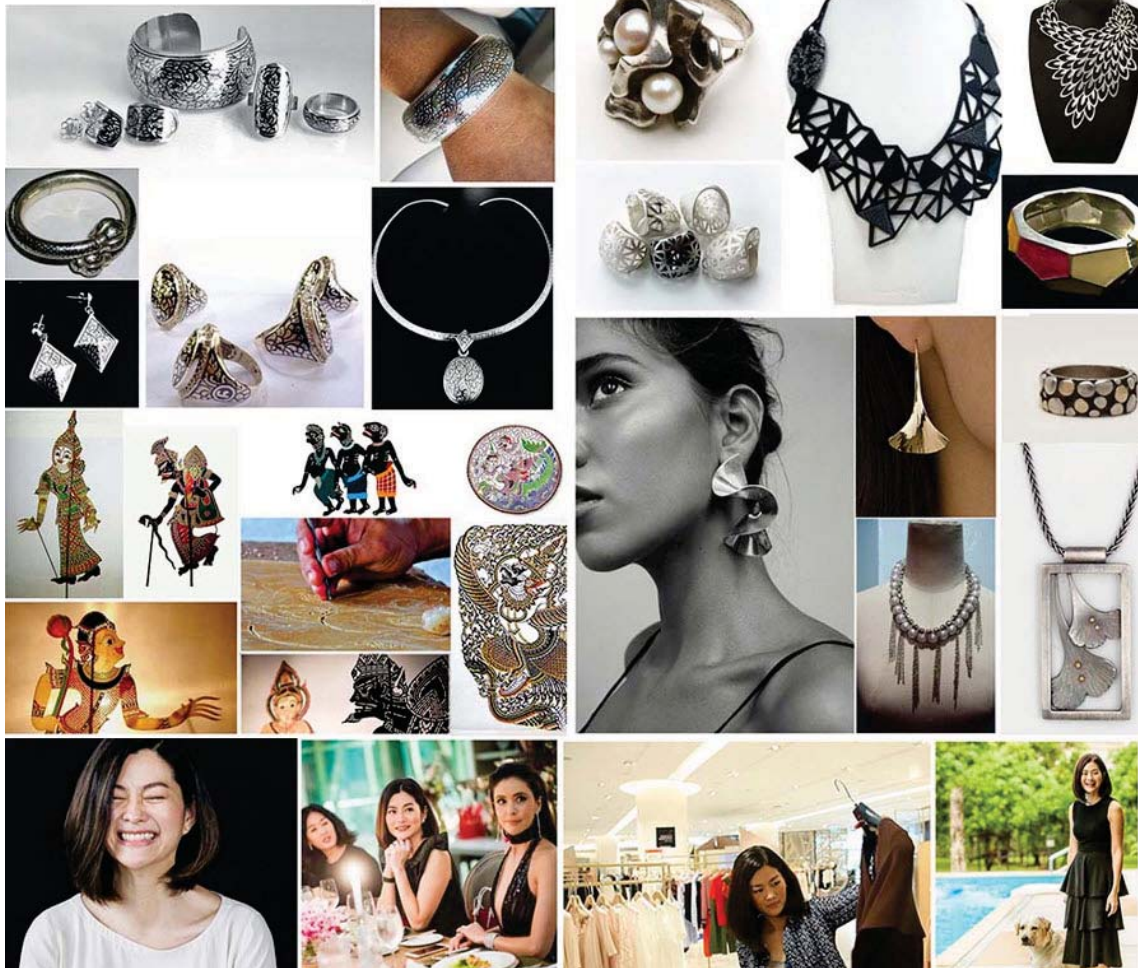
ภาพที่ 7 ประยุกต์ลวดลายแบบหลากหลาย (Variety)

ภาพที่ 8 แผนภาพกระบวนการออกแบบ

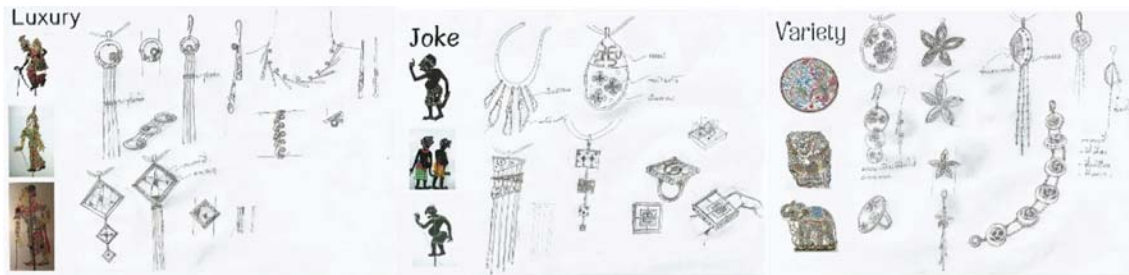
สรุปแนวทางการออกแบบเครื่องประดับถนอมคร โดยประยุกต์ลวดลายศิลปะภาพแกะหนังตะลุง ซึ่งเป็นหัตถศิลป์ที่ทรงคุณค่าของจังหวัดนครศรีธรรมราช นำเอาเอกลักษณ์ จุดเด่น ที่ทุกคนจดจำได้ ทั้งคนดูเรื่องราวของหนังตะลุง และผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ภาพแกะหนังตะลุง ได้แก่ ลวดลาย สีสัน การสื่อความหมาย ของรูปแบบความหรูหรา (Luxury) จากบุคลิกลักษณะของทาสี ตัวพระ ตัวนาง หรือเจ้าเมือง และราชินี เจ้าชายและเจ้าหญิง เป็นต้น รูปแบบตัวตลก (Joke) จากลักษณะของตัวตลกในหนังตะลุง เช่น อ้ายเท่ง อ้ายหนูน้อย อ้ายทอง สะหม้อ พุนแก้ว ฯลฯ และความหลากหลาย (Variety) จากลักษณะของศิลปะภาพแกะหนังตะลุง ที่ใช้เพื่อประดับตกแต่ง เช่น พญาครุฑ ช้าง หนุมาน หงส์ มังกร ภาพใต้ท้องทะเล และจินตนาการของช่างผู้ผลิต เป็นต้น นำมาออกแบบเป็นเครื่องประดับถนอมคร 1 ชุดเซ็ท ประกอบด้วย จี้ กำไล ต่างหู แหวน ในรูปแบบที่ร่วมสมัย อันแสดงออกถึงความงามของผู้สวมใส่ สามารถใช้งานได้หลากหลายวาระโอกาส และยังคงสะท้อนให้เห็นถึงที่มาของภูมิปัญญา เทคนิควิธีการผลิต ของหัตถศิลป์ทั้งสองประเภทอย่างชัดเจน

Mood & Inspiration

ภาพที่ 9 Mood & Inspiration Board

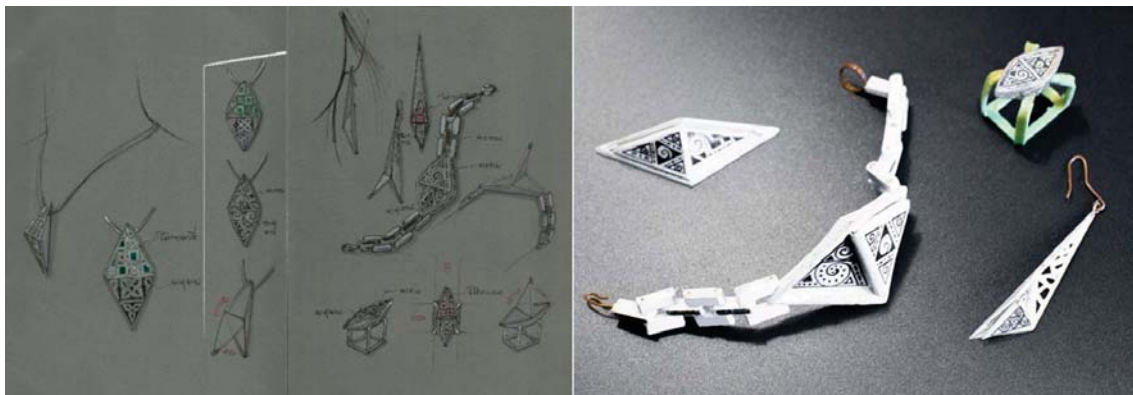
ร่างแนวความคิดเบื้องต้น (Sketch Idea) นำลวดลาย สีสัน การสื่อความหมาย ของรูปแบบความหรูหรา (Luxury) รูปแบบตัวตลก (Joke) ความหลากหลาย (Variety) นำมาออกแบบเป็นเครื่องประดับถนอมคร 1 ชุดเซ็ท ประกอบด้วย จี้ กำไล ต่างหู แหวน โดยคำนึงถึงความงามและสะท้อนเอกลักษณ์ลวดลาย ตลอดจนเทคนิควิธีการผลิตที่สามารถทำได้ เพื่อเลือกแนวทางที่น่าสนใจในการพัฒนาแบบร่าง

ภาพที่ 10 ร่างแนวความคิดเบื้องต้น (Idea Sketch)

ออกแบบร่างและสร้างผลิตภัณฑ์ทดลอง (Sketch Design & Mock up) ทำการพัฒนารูปแบบให้ละเอียดมากขึ้น เพื่อเป็นแนวทางที่ชัดเจนทั้ง 3 รูปแบบ/ชุดเซ็ท ดังนี้

ชุดที่ 1 ใช้ลวดลายความหรูหรา แทนด้วยรูปประจายามหรือลายสี่กสิภที่ตัดทอนมาจากเครื่องแต่งกายของตัวพระ ตัวนาง มีขนาดใหญ่เล็ก เพื่อสร้างความโดดเด่นของลวดลายถม และสลับกับกระจกสี เพื่อเพิ่มความหรูหรามากขึ้น ส่วนลวดลาย จากตัวตลก ตัดทอนเป็นลายเส้นโค้งอและจุดของทรงผมตัวตลก ใช้เทคนิคถมดำ และขยายสัดส่วนให้มีขนาดใหญ่เล็ก ให้ความรู้สึกสนุกสนาน จุดเด่นของเครื่องประดับชุดนี้ สามารถปรับเปลี่ยนอารมณ์ความรู้สึกทั้งสองด้วยวิธีการพับขึ้นลงได้ สลับให้เหมาะกัวาระโอกาสในการสวมใส่

ภาพที่ 11 ออกแบบร่างและผลิตภัณฑ์ทดลอง (Sketch Design & Mock up) ชุดที่ 1

ชุดที่ 2 ใช้ลวดลายความหรูหรา ของประจายามหรือลายสี่กสิภเป็นรูปทรงรวม แล้วแยกกลีบย่อยที่แสดงถึงความหรูหรา ด้วยสีสัน และวัสดุกระจกสี สลับกับลวดลายจากตัวตลก ตัดทอนเป็นลายเส้นโค้งอและจุดของทรงผมตัวตลก ใช้เทคนิค ถมดำ ให้ความรู้สึกสนุกสนาน จุดเด่นของเครื่องประดับชุดนี้ สามารถปรับเปลี่ยนอารมณ์ความรู้สึกของเครื่องประดับได้ ทุกชิ้น ด้วยวิธีการการบิด หมุน สลับให้เหมาะกัวาระโอกาสในการสวมใส่ ได้ทั้งผู้ชายและผู้หญิง

ภาพที่ 12 ออกแบบร่าง (Sketch Design) และ ผลิตภัณฑ์ทดลอง (Mock up) ชุดที่ 2

ชุดที่ 3 ใช้ลดทอนความหรูหรา ของรูปสามเหลี่ยมหน้าจั่ว รูปกระจิง อยู่ภายในรูปทรงรวมครึ่งวงกลมที่ทันสมัย แสดงถึงความหรูหราด้วยสีเส้น และวัสดุกระจกสี สลับด้านกับลดทอนจากตัวลดทอนเป็นลายเส้นโค้งงอและจุดของทรงผมหงอก ใช้เทคนิคคมดา ขยายสัดส่วนให้มีขนาดใหญ่เล็ก ให้ความรู้สึกสนุกสนานจุดเด่นของเครื่องประดับชุดนี้ สามารถปรับเปลี่ยนอารมณ์ความรู้สึกของเครื่องประดับได้ ด้วยวิธีการการบิด หมุน และสลับให้เหมาะกับโอกาสในการสวมใส่ ได้ทั้งผู้ชายและผู้หญิง

ภาพที่ 13 ออกแบบร่าง (Sketch Design) และ ผลิตภัณฑ์ทดลอง (Mock up) ชุดที่ 3

การคัดเลือกแบบร่างและปรับปรุงพัฒนาด้านแบบผลิตภัณฑ์ กรอบแนวคิดสำหรับการคัดเลือกแบบร่าง และผลิตภัณฑ์ทดลอง (Mock up) ให้เหลือ 1 รูปแบบ เพื่อพัฒนาเป็นต้นแบบเครื่องประดับถาวร คือ การออกแบบ (Design) รูปแบบสวยงาม แปลกใหม่ และ การผลิต (Production) ผลิตได้จริง ใช้วัสดุที่เหมาะสม สรุปการเลือกรูปแบบเครื่องประดับถาวร จากผู้เชี่ยวชาญเป็นชุดที่ 2 และมีคำแนะนำเพื่อปรับปรุงพัฒนา สรุปได้ดังนี้

1) ด้านการออกแบบ (Design)

1.1) รูปทรงสามารถเอื้อให้ผู้สวมใส่สังเกตเห็นถึงรายละเอียดของลดทอน และแสงเงา อันแสดงออกถึงคุณลักษณะของศิลปะภาพแกะหนังตะลุงได้

1.2) ลักษณะของกลไก หรือข้อต่อในส่วนเครื่องประดับ สร้างความรู้สึกเคลื่อนไหว สามารถระลอกได้ถึง การแสดงออกของตัวละครหนึ่งตัวละคร

1.3) รูปแบบเรียบง่าย หูหราสื่อถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นและทัศนศิลป์ทั้ง 2 ประเภท ได้เป็นอย่างดี สามารถสื่อสาร อารมณ์หุหรารและตกลงได้ชัดเจนด้วยการสลับหน้าหลัง นำมาพัฒนาเป็นแบบที่สวมใส่ได้หลายวาระและโอกาส ตลอดจน สามารถนำรูปแบบมาพัฒนาเป็นแบบเครื่องประดับผู้ชายได้ด้วย

2) ด้านการผลิต (Production)

2.1) การผลิตเหมาะสม สร้างสรรค์จากวัสดุเดิมร้อยละ 90 และเสริมด้วยวัสดุอื่นที่แตกต่างสร้างความแปลกใหม่ สอดคล้องกับแนวความคิด

2.2) ปรับความหนาของหัวแหวน หรือกำไลและตัวเรือนให้บางเพื่อความสะดวกในการสวมใส่ และการใช้งานจริง เช่น การหยิบจับ เป็นต้น และปรับก้านของกำไลให้เรียว โดยเพิ่มรายละเอียดลายฉลุให้สอดคล้องกับส่วนหัว สามารถปรับ ถอดได้ให้เหมาะสมกับการสวมใส่ของผู้ชาย

สุดท้ายนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับรูปแบบสุดท้าย ก่อนเข้าสู่กระบวนการผลิตต้นแบบจริง

ภาพที่ 14 รูปแบบสุดท้าย ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3) ผลงานต้นแบบผลิตภัณฑ์

ชุดเครื่องประดับถมเงินนคร ประกอบด้วย กำไล จี้ ต่างหู แหวน ประยุกต์มาจากศิลปะภาพแกะหนังตะลุง แบ่งเป็น 2 ด้าน 2 อารมณ์และความรู้สึก มีแรงบันดาลใจมาจาก 1) ลวดลายและสีสันของเครื่องแต่งกายตัวพระตัวนาง ใช้กระจกสี เป็นวัสดุประดับตกแต่ง สื่อถึงความหุหราร 2) ลวดลายสีเส้นโค้งของทรงผมตัวตลก ใช้ถมสีดำสื่อถึงความตลก สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบในการใช้งาน โดยการบิด หมุน เพื่อปรับเปลี่ยนอารมณ์ความรู้สึกและโอกาสในการสวมใส่ให้เป็นความ หุหรารหรืออารมณ์ดี เดกเช่น การดูหนังตะลุงที่มีหลากหลายอารมณ์ซึ่งคนดูรับรู้และติดตามดูหนังตะลุงไปจนจบการแสดง

ภาพที่ 15 กำไล

ภาพที่ 16 สร้อย

ภาพที่ 17 ต่างหู

ภาพที่ 18 แหวน

ภาพที่ 19 ชุดเครื่องประดับมณคร

6. สรุปผลและอภิปรายผล

เครื่องประดับถนอมครในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นที่รู้จักกันในฐานะศิลปหัตถกรรมชั้นสูงที่เก่าแก่ สืบสานของน้ำยา ถนอมที่ซึมแทรกอยู่บนร่องร้วอันอ่อนช้อยงดงามของลวดลายไทย ส่งผลให้เครื่องประดับเนื้อเงิน เนื้อทองคำโดดเด่นสูงค่าขึ้น ช่างถนอมที่ถือกันว่าฝีมือดีที่สุดในยุคคือ ช่างถนอมเมืองนครศรีธรรมราช เราจึงมักได้ยินชื่อเสียงในนามเครื่องถนอมคร ด้านรูปแบบ แบ่ง ลักษณะของเครื่องประดับถนอมคร ออกตามลักษณะที่เห็นเป็นรูปทรงและลวดลาย เพื่อความเข้าใจได้ง่ายและชัดเจน รูป ทรง แบ่งออกเป็น รูปทรงเรขาคณิต (Geometric Form) ซึ่งเป็นรูปทรงที่ให้โครงสร้าง หรือเป็นรูปทรงทั้งชิ้นงานที่เป็น เครื่องประดับ รูปทรงอินทรีย์ (Organic Form) มีลักษณะเป็นรูปทรงของสิ่งมีชีวิต หรือมีลักษณะคล้ายสิ่งมีชีวิต รูปทรง เลียนแบบธรรมชาติ รูปทรงอิสระ (Free Form) มีลักษณะรูปทรงที่ไม่มีโครงสร้างที่แน่นอนของตัวเอง เป็นไปตามอิทธิพล ของสิ่งแวดล้อม และ รูปทรงบริสุทธิ์ (Pure Form) มีลักษณะรูปทรงที่มีได้เป็นตัวแทนของสิ่งใดในธรรมชาติ เป็นรูปทรง ของตัวมันเอง แสดงออกด้วยตัวเอง ส่วนลวดลาย มีทั้งแบบโบราณและร่วมสมัย วิธีการคิดและออกแบบ ลวดลายมาจาก พื้นฐานของลวดลายไทย ซึ่งเป็นแม่แบบและเป็นเอกลักษณ์ประจำของเครื่องประดับถนอม เทคนิคและกรรมวิธีการผลิตเครื่องประดับถนอมคร เป็นงานทำมือที่ต้องใช้ฝีมืออันประณีตทุกขั้นตอน จึงได้ผลงานทุกชิ้นที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับวัฒนธรรม จุฑะ วิชาต (2553: บทคัดย่อ) ได้กล่าวไว้ว่าเครื่องเงินเมืองนครศรีธรรมราชมีฝีมือเชิงช่างมาบวทางวัฒนธรรมหลวง สวยงามได้ รับการยกย่องว่าเป็นยอดของเครื่องเงินช่างมีความชำนาญ ได้รับการถ่ายทอดฝีมือช่างมาจากบรรพบุรุษแต่โบราณ มีเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง ทั้งกรรมวิธีการผลิต ลวดลาย และรูปทรง และ ยงยุทธ์ ผันแปรจิตร (2554: บทคัดย่อ) ที่กล่าวไว้ว่าเครื่องถนอมจังหวัดนครศรีธรรมราช ประเภทเครื่องประดับมีรูปแบบเป็นรูปทรงกลมมากที่สุด ลวดลายที่ใช้ส่วน ใหญ่เป็นลายเถาที่ได้จากการประยุกต์ระหว่างลายกนกเปลวและลายใบเทศ โดยมีลายประจำยามเป็นตัวออกลายและกั้น ลายด้วยเส้นคู่ขนานสลักกับลายเม็ดบัว วัสดุและวัตถุดิบที่ใช้ในการทำตัวเรือนคือโลหะเงินทั้งหมด ผลงานพบว่างานเครื่องประดับถนอมส่วนใหญ่จะใช้กรรมวิธีการทำด้วยมือทุกขั้นตอนตั้งแต่การเคาะขึ้นรูป ชิ้นงาน การสลักลวดลายด้วยสิ่วสลัก การย่ำพื้นลวดลายด้วยสิ่วย่ำพื้น การลงยาถนอม ตลอดจนการขัด ตกแต่งชิ้นงานสำเร็จ

ลวดลายศิลปะภาพแกะหนังตะลุง การศึกษาด้านวัตถุดิบซึ่งเป็นสัณฐานของหนังวัวและย้อมสี ถ้าย้อมสีจะเป็น ตัวพระ ตัวนาง หนุมาน เป็นต้น ส่วนลวดลายตัวตลก ส่วนใหญ่จะระบายร่างกายเป็นสีดำ และมีสีของเครื่องแต่งกาย หรือ เครื่องประดับ ส่วนบุคลิกลักษณะของศิลปะภาพแกะหนังตะลุง มีการสร้างตามตัวละครรูปหนังตะลุง วรรณคดีไทย และ การสร้างสรรค์ตามจินตนาการของช่างผู้ผลิตที่เข้ากับยุคสมัย สอดคล้องกับประเสริฐ ศีลรัตนนา, (2538: 24) กล่าวไว้เกี่ยว กับการออกแบบลวดลายว่า เป็นกระบวนการทางพฤติกรรมนับตั้งแต่การวางแผน เลือกวัสดุ วิธีการ เพื่อถ่ายทอดและ สร้างสรรค์ให้ได้รูปแบบใหม่ๆ ตามที่ต้องการ ส่วนเทคนิคกรรมวิธี เริ่มตั้งแต่การเตรียมหนัง ร่างภาพ แกะฉลุ ลงสี และลงน้ำมันชักเงา จนเสร็จเป็นชิ้นงานศิลปะภาพแกะหนังตะลุงในที่สุด เพราะศิลปะภาพแกะหนังตะลุงเป็นการจัดระบบ ความคิดผ่านกระบวนการสร้างสรรค์เป็นลวดลาย โดยอาศัยองค์ประกอบของการออกแบบประยุกต์ให้เข้ากับวัสดุ เทคนิค วิธีการและรูปแบบของงานที่จะออกแบบอย่างมีชั้นเชิง (อ้อยทิพย์ พลศรี, 2545: 2)

การประยุกต์ศิลปะภาพแกะหนังตะลุงเพื่อการออกแบบ เอกลักษณ์ จุดเด่น ที่ทุกคนจดจำได้ ทั้งคนดูเรื่องราวของหนัง ตะลุง และผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ภาพแกะหนังตะลุง เพื่อ นำมาออกแบบเป็นเครื่องประดับถนอมคร โดยวิเคราะห์เป็นประเด็น ดังนี้ 1) ลวดลาย 2) สี 3) การสื่อความหมาย สามารถ แยกออกเป็น 3 แนวทาง ได้แก่ 1) ทรูหา มาจากบุคลิกลักษณะ ของถนอม ตัวพระ ตัวนาง หรือเจ้าเมือง และราชินี เจ้าชายและเจ้าหญิง เป็นต้น ตลก มาจากลักษณะของตัวตลกในหนัง ตะลุง เช่น อ้ายเท่ง อ้ายหนูน้อย อ้ายทอง สะหม้อ พูนแก้ว ฯลฯ และความหลากหลาย มาจากลักษณะของศิลปะภาพแกะ หนังตะลุงที่ใช้เพื่อประดับตกแต่ง เช่น พญาครุฑ ช้าง หนุมาน หงส์ มังกร ภาพใต้ท้องทะเล และจินตนาการของช่างผู้ผลิต ซึ่งตรงกับเอมอร วิศุภกาญจน์ (2542: 2) กล่าวถึงการประยุกต์ใช้ลวดลายไว้ว่าต้องคิด วางแผน สร้างสรรค์สิ่งที่มีอยู่แล้วนำ มาปรับปรุง ดัดแปลง หรือสร้างใหม่โดยใช้วิธีการต่างๆ ทำให้เกิดความงาม เพื่อการประดิษฐ์ตกแต่งให้เหมาะสมกับประโยชน์ ใช้สอย

กระบวนการออกแบบ แนวทางการออกแบบเครื่องประดับถนอม โดยประยุกต์ลวดลายศิลปะภาพแกะหนังตะลุง ของรูปแบบความหรูหรา ตัวตลก และความหลากหลาย มีการร่างแนวความคิดเบื้องต้น จาก 3 แนวทางนี้ โดยนำแต่ละแนวทาง มาออกแบบร่าง ได้ทั้งหมด 3 ชุดเซ็ท แต่ละชุดเซ็ท ประกอบด้วย จี้ กำไล ต่างหู แหวน พร้อมกับสร้างผลิตภัณฑ์ทดลอง เพื่อทดลองด้านรูปทรง การใช้งาน และความงาม ประกอบการพิจารณาคัดเลือกเหลือ 1 ชุดเซ็ท โดยขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาต้นแบบ ในการคัดเลือกแบบใช้กรอบแนวคิดของนภมกล ชณะ และ เกษมรสิม วิจิตรกุลเกษม, (2554: 94-95) กล่าวถึงการออกแบบ และการผลิต ว่าเป็นพื้นฐานที่คำนึงถึงวัตถุประสงค์ด้านคุณค่าสำคัญ 3 ประการ คือ คุณค่าด้านความงาม (Artistic Value) นักวิจัยสามารถใช้หลักการทางออกแบบเครื่องประดับถนอม เพื่อสร้างคุณค่าความงามได้ ดังนี้ 1) ขนาดและสัดส่วน ที่เหมาะสมกับประเภทของเครื่องประดับ เหมาะสมกับการใช้งานของผู้สวมใส่ 2) รูปร่าง รูปทรง สร้างความแตกต่างและแนวคิดในการออกแบบอย่างชัดเจน มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว 3) โครงสร้าง ความแข็งแรง ของเครื่องประดับถนอม สอดคล้องกับรูปแบบที่ออกแบบ 4) สี สัน ของวัสดุเดิมคือสีของเนื้อเงิน หรือการผสมผสานระหว่างวัสดุ 5) ลวดลาย เกิดขึ้นมาจากพื้นผิวของวัสดุ หรือการสร้างสรรคขึ้นมาใหม่ คุณค่าด้านสุนทรีภาพ (Aesthetic Value) เป็นคุณค่าทางอารมณ์ความรู้สึกของเครื่องประดับถนอม และ ประโยชน์ใช้สอย (Function Value) เป็นการแสดงออกด้วยการใช้งานได้ง่าย สะดวก คงทน เหมาะสมกับราคา มีประโยชน์มากกว่าหนึ่งประโยชน์ สอดคล้องกับวรรณรัตน์ อินทร์อำ (2536: 33) กล่าวถึงการเลือกวัสดุมาใช้ทำเครื่องประดับ เพราะเครื่องประดับถนอม เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีประโยชน์ใช้สอยโดยตรงด้านความสวยงามและความสุขทางใจให้แก่ผู้เป็นเจ้าของ ผู้สวมใส่ การผลิตเครื่องประดับถนอม เป็นการสร้างสรรค์จากวัสดุเดิมคือเงินแท้ 90% โดยใช้กรรมวิธีการผลิตทั้งแบบเดิม (ถมดำ) และการผสมผสานระหว่างวัสดุต่างชนิด (กระจกสี) เป็นการเชื่อมโยงแนวความคิดภูมิปัญญาของหัตถศิลป์ทั้ง 2 ประเภท เข้าด้วยกัน วัฒนธรรม จุฑะวิภาค (2545: 73-74) ได้กล่าวถึงหลักการออกแบบเครื่องประดับโดยสรุปไว้ว่า ในการออกแบบด้วยจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมความมั่นใจในการสวมใส่ งานทุกชิ้นจึงต้องมีความโดดเด่นในตัวเองก่อนการออกแบบ ต้องทราบก่อนว่าเครื่องประดับชิ้นนั้นออกแบบเพื่อใคร จะทำให้ทราบถึงความต้องการในการใช้เครื่องประดับ เช่น เครื่องประดับถนอมชุดนี้ใช้ลวดลายความหรูหรา ของประจำยามหรือลายสีกลับเป็นรูปทรงรวม แล้วแยกกลีบย่อยที่แสดงถึงความหรูหราด้วยสีสัน และวัสดุกระจกสี สลับกับลวดลายจากตัวตลก ตัดทอนเป็นลายเส้นโค้งงอและจุดของทรงผมตัวตลก ใช้เทคนิคถมดำให้ความรู้สึกสนุกสนาน จุดเด่นของเครื่องประดับชุดนี้ สามารถปรับเปลี่ยนอารมณ์ความรู้สึกของเครื่องประดับได้ทุกชิ้น ด้วยวิธีการการปิด หมุน สลับให้เหมาะกับวาระโอกาสในการสวมใส่ ได้ทั้งผู้ชายและผู้หญิง เพื่อเพิ่มโอกาสทางการตลาดมากยิ่งขึ้น

7. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณหัตถศิลป์ทั้ง 2 ประเภท ที่ทรงคุณค่าในการอนุรักษ์ สืบสาน และต่อยอด ขอขอบคุณ ปราชญ์ชุมชน ครูช่างผู้ผลิต ผู้ประกอบการ ที่ให้ข้อมูลในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี ขอขอบคุณ ผู้เชี่ยวชาญ ที่ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับถนอม ขอขอบคุณ สถาบันวิจัยและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ที่อุดหนุนงบประมาณการวิจัย ขอขอบคุณทุกหน่วยงาน องค์กร และบุคลากรทุกฝ่าย ญาติสนิท มิตรสหาย ที่ให้การสนับสนุนการวิจัยนี้สุดท้าย ขอขอบคุณครอบครัวสุขสิริกาญจน์ ภรรยา และลูกทั้งสองคน ที่เป็กำลังใจและสนับสนุน ให้วิจัยชิ้นนี้สำเร็จลงด้วยดี

8. เอกสารอ้างอิง

- ทพท.นครศรีธรรมราช. (2558). *นครศรีธรรมราช*. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- นภกมล ชะนะ และ เกษมรัสมิ์ วิวิตรกุลเกษม. (2554). *รายงานการวิจัย นวัตกรรมการสร้างสรรค์เครื่องประดับเงิน เมืองนคร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อการอนุรักษ์ เผยแพร่ และพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น และอุตสาหกรรมเครื่องประดับของไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- แน่นน้อย ปัญพรรค์. (2534). *เครื่องเงินในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: เริงรมย์.
- ประเสริฐ ศีลรัตน์. (2538). *การออกแบบลวดลาย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ประเวศ วะสี. (2536). *การศึกษาชาติกับภูมิปัญญาท้องถิ่น: ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท พิมพ์ครั้งที่ 2*. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ยงยุทธ์ ผันแปรจิตร. (2554). *การศึกษาและพัฒนาเครื่องถมจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อการออกแบบเครื่องประดับที่ทำจากโลหะผสม*. ปริญญานิพนธ์หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการออกแบบ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เรวัต สุสสิกาญจน์ และคณะ. (2552). *รายงานการวิจัย การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมหนังตะลุงโดยใช้วิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา ชุมชนสร้างสรรค์หัตถกรรมภาพแกะหนังตะลุง ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช*. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- วรรณรัตน์ อินทร์อำ. (2536). *ศิลปะเครื่องประดับ*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วัฒนะ จุฑะวิภาต. (2535). *ศิลปหัตถกรรมของช่างทองเมืองเพชร: ความเป็นมาและสภาพปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินต์ติ้งกรุ๊ป.
- วัฒนะ จุฑะวิภาต. (2545). *การออกแบบเครื่องประดับ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัฒนะ จุฑะวิภาต. (2553). *รายงานการวิจัย ศิลปหัตถกรรม เครื่องเงินเมืองนครศรีธรรมราช เครื่องเงินเมืองสุรินทร์ และเครื่องเงินเมืองเชียงใหม่*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- อ้อยทิพย์ พลศรี. (2545). *การออกแบบลวดลาย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เอมอร วิศุภาญจน์. (2542). *การออกแบบลวดลาย*. กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนคร.